

2023. MÁJUS 26.

AZ ONLINE ESZKÖZÖK ÁLTAL NYITOTT ÚJ UTAK A NYELVTANULÁSBAN

SZAKMAI, ISMERETTERJESZTŐ ÖSSZEFOGLALÓ

SZÚTS ZOLTÁN - TÖRTELI TELEK MÁRTA - MÓSER ANNA - RADICS KRISZTINA

Tartalomjegyzék

A kutatás célja	2
Online eszközök és applikációk szerepe a nyelvtanulásban.....	2
A digitális eszközök használata, az általuk biztosított lehetőségek bemutatása a nyelvtanulás területén. A digitális eszközökkel történő nyelvtanulás előnyeinek és hátrányainak ismertetése.....	2
A nyelvtanuló alkalmazások kategorizálása fejlesztendő nyelvi tartalom és készségek szerint. A legnépszerűbb komplex alkalmazások elemzése és értékelése, különös tekintettel az alkalmazott módszerekre és a hatékonyságra.	4
A nem kifejezetten nyelvtanulási célra fejlesztett digitális eszközök (fórumok és chat, történetmondás, gondolattérkép, hangrögzítő alkalmazások, diktáló- és fordítóprogramok, stb) adta lehetőségek bemutatása a nyelvtanulás területén	6
A mesterséges intelligencia szerepe a nyelvtanulási alkalmazásokban.....	7
Nyelvtanulási alkalmazások hatása az idegen nyelvtanulás eredményességére.....	7
Az idegen nyelvhasználati szokások, tényleges, lexikális nyelvtudás összevetése a hagyományos nyelvtanulás és a nyelvtanulási alkalmazások által kínált lehetőségek kapcsán	7
Összefoglalás.....	8
Javaslatok	9
Javaslatok az egyes digitális eszközök tanulásban történő alkalmazásával kapcsolatban.....	9

A kutatás célja

Jelen kutatás célja bemutatni, hogy az online eszközöknek, applikációknak a jelenben milyen hatásuk van az idegen nyelvtanulás eredményességére, illetve milyen nyelvtanulási változások figyelhetők meg az online nyelvtanuló alkalmazások megjelenésével és hogyan lehet értékelni ezeket a hatásokat.

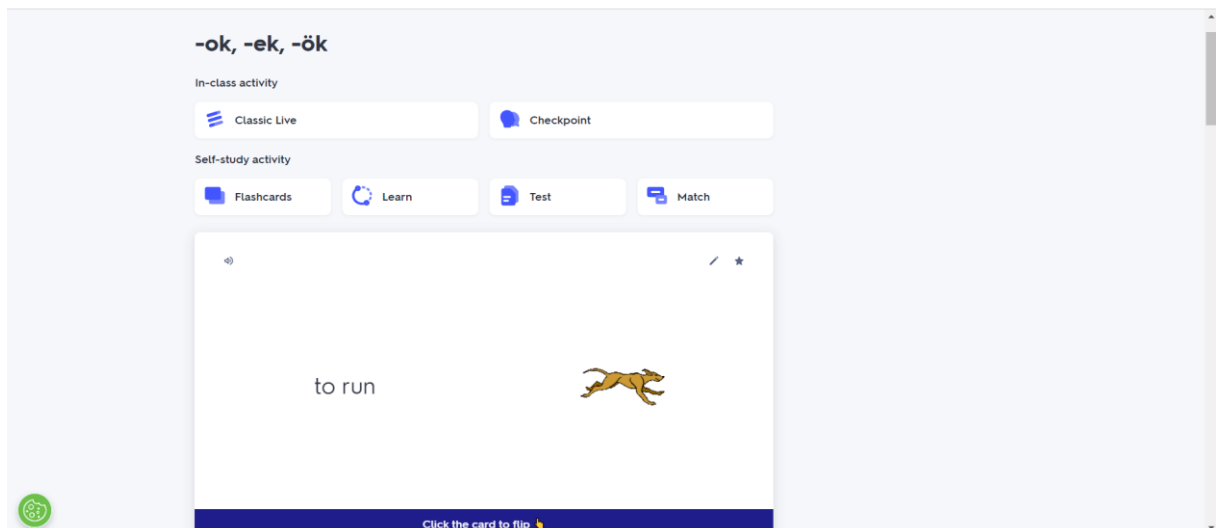
Online eszközök és applikációk szerepe a nyelvtanulásban

Az internet, majd az okoseszközök elterjedésével átalakultak a tanulással kapcsolatos rutinnok, az iskolai környezetet részben már felváltották a virtuális tanulási környezetek. A digitalizáció, az infokommunikációs eszközök, a számítógépek, az okoseszközök elmosták a tanulás, a munkavégzés és a szabadidő eltöltése közötti, korábban éles határokat. Ettől az időszaktól kezdve a tanulás színtere nem csak az iskola, az otthon vagy éppen a munkahely, hanem minden olyan helyszín, ahol a felhasználók hozzáférnek a digitális eszközökhöz és a hálózathoz. Ez a változás megjelenik a nyelvtanulásban is, hiszen a korábban merev iskolai, és ennél rugalmasabb, de költségesebb nyelviskolai vagy magántanári helyszíneket felváltották az online eszközök és ezzel új utak nyíltak meg a nyelvtanulásban.

A digitális eszközök használata, az általuk biztosított lehetőségek bemutatása a nyelvtanulás területén. A digitális eszközökkel történő nyelvtanulás előnyeinek és hátrányainak ismertetése

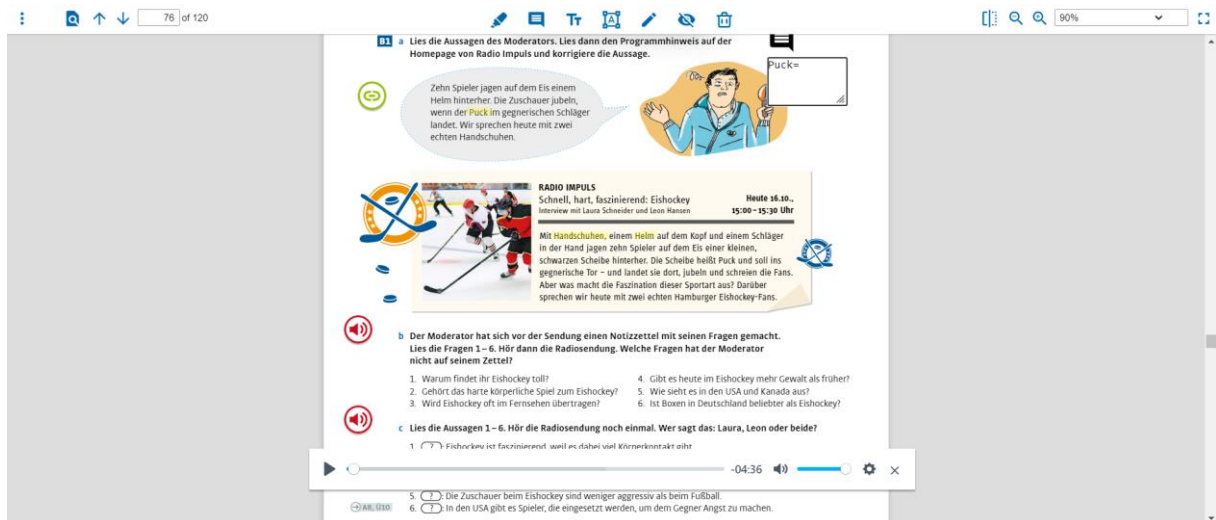
A **nyelvtanulást támogató digitális eszközök** olyan alkalmazások, weboldalak és tanulási platformok, amelyek a nyelvtanulás folyamatát annak bármely szakaszában segíthetik. A kifejezetten nyelvi célra fejlesztett digitális eszközök közé a nyelvtanuló applikációkon túl az erre szakosodott weboldalak, az okostankönyvek és a szótárprogramok tartoznak, ezeket mutatjuk be röviden ebben a fejezetben. A nyelvtanulást-tanítást ugyanakkor egy sor, nem kifejezetten erre a célra kifejlesztett digitális eszköz is segítheti.

A nyelvi applikációk között vannak olyanok, amelyek csak egy bizonyos nyelvi készséget vagy tartalmat fejlesztenek, ezek az **egyszerű** alkalmazások. Közülük sok segíti kifejezetten a szókincs elsajátítását. A legnépszerűbb szókártyás alkalmazások, így a SuperMemo, az Anki, a Memrise és részben a Quizlet is az időközönkénti ismétlés (spaced repetition system, SRS) rendszerén alapulnak. (Lásd 1. ábra). Ennek a lényege a rendszeres, hosszabb időn át tartó ismétlés.

1. ábra <https://quizlet.com/>

Komplex alkalmazásnak tekinthetők az **okos nyelvkönyvek** is, mivel ezeket kifejezetten nyelvtanulási célra fejlesztették, így valamennyi nyelvi tartalom és készség fejlesztését tartalmazzák. (lásd 2. ábra).

2. ábra A Hueber kiadó okoskönyve a <https://hueber.edupool.de/> oldalon

A nyelvtanuló alkalmazások kategorizálása fejlesztendő nyelvi tartalom és készségek szerint. A legnépszerűbb komplex alkalmazások elemzése és értékelése, különös tekintettel az alkalmazott módszerekre és a hatékonyságra.

Mivel a nyelvórákon elsősorban nyelvi tartalmat (szókincset, nyelvtant, kiejtést) tanítunk és a négy nyelvi alapkészséget fejlesztjük, érdemes ebből a szempontból is megvizsgálni, hogy milyen eszközt milyen célból lehet hasznos a nyelvórákon. Ezt a szempontrendszer szemlélteti az alábbi (1.) táblázat:

fejlesztendő nyelvi terület		
nyelvi tartalom	szókincs	Babbel, Busuu, DuoLingo, Memrise, Rosetta Stone, Xeropan, SuperMemo, Anki, Memrise, Quizlet
	kiejtés	Babbel, Busuu, DuoLingo, Memrise, Rosetta Stone, Xeropan
	nyelvtan	DuoLingo, Babbel, English Grammar Book, Xeropan
receptív készségek	hallott szöveg értése	Babbel, DuoLingo, Xeropan, Slow German, Lyrics Training,
	olvasott szöveg értése	IXL, dreambox
produktív készségek	szóbeli szövegalkotás chatbottal /tutorral	Babbel, Busuu, Xeropan, DuoLingo, Memrise / RosettaStone
	írásbeli szövegalkotás	Write and Improve, LanguageTool, Grammarly

jelma- nagy mértékben közepes mérték- kis mértékben
gyarázat: segítheti ben segítheti segítheti

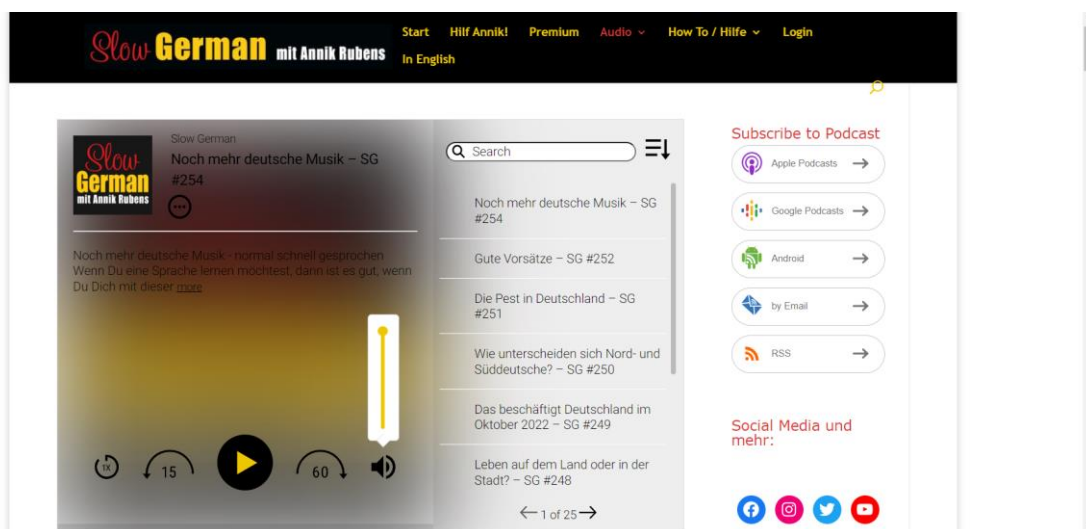
1. táblázat

A 2023-ban legnépszerűbb komplex alkalmazások elemzése kapcsán fontos hangsúlyozni, hogy kevés reprezentatív vizsgálat létezik, a különböző applikációk összehasonlítására pedig nem vállalkozott még komoly tanulmány, ennek az is az oka, hogy a versenyhelyzetben lévő vállalkozások folyamatos megújulás-ban vannak, gyakran adnak ki frissítéseket – release-eket – az egyes alkalmazásokhoz. Sok hiányosság is tapasztalható a nyelvtanulást támogató digitális eszközök kutatásában. Egy 2023-as metaanalízis kimutatta például, hogy a 2012-2020 között a legreprezentatívabbnak tartott applikációról, a Duolingóról írt tanulmányok 80%-a kvantitatív adatokat tartalmazott, amik ugyan nagyon fontosak, de nem elegendők ahhoz, hogy feltárjuk,

hogyan zajlik pontosan az ilyen típusú, digitális eszközökkel támogatott tanulás. Ezért a témával kapcsolatos kutatások elmélyítéséhez fontosak lennének a kvalitatív adatgyűjtési módszerek is, így az interjúk, megfigyelések, nyelvtanulási naplók.

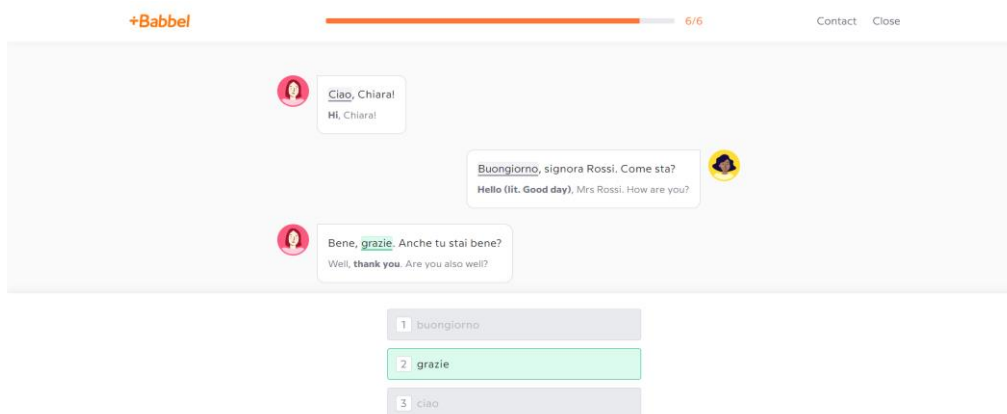
Ugyanakkor a már kifejlesztett eszközökben a frissítések során a módszertani alapok, a fejlesztendő nyelvi területek, illetve készségek alapvetően nem változnak, sokkal inkább a technológia naprakész felhasználásának, a számítógépek vagy az okostelefonok operációs rendszeréhez történő illeszkedésnek lehetünk tanúi. Ezért, bár a különböző alkalmazások dizájnja, a felhasználói élmény és a felkínált nyelvek, nyelvpárosítások, illetve leckék száma folyamatosan bővül, a korábbi pedagógiai kutatások megállapításai alapvetően helytállóak az egyes alkalmazások előnyeit és hátrányait, az elérhető célokat tekintve. Ezekre alapozva mutatjuk be és értékeljük az applikációk által alkalmazott módszereket, azok hatékonyságát.

A **kifejezetten nyelvi célra fejlesztett** digitális eszközök közül néhány kifejezetten a nyelvi tartalom fejlesztésére fókuszál, mint a már említett szókincsfejlesztő alkalmazások. Ezzel szemben a nyelvtani jelenségek tanítása jellemzően nem önálló alkalmazásként jelenik meg, hanem komplex eszközökben (lásd 3. ábra).

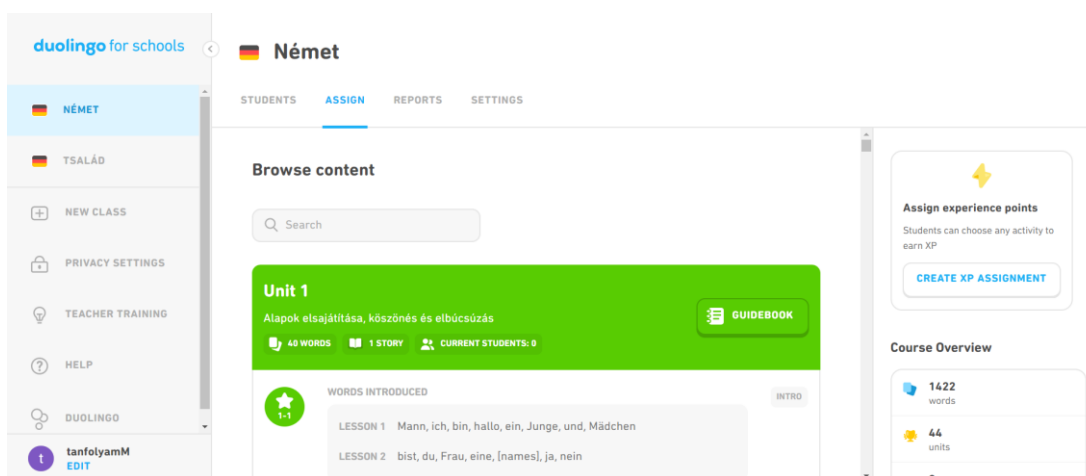
3. ábra <https://slowgerman.com/>

A **legnépszerűbb komplex alkalmazások** közül a **Babbel** felülete felhasználóbarát. Az alkalmazás egy összetett digitális nyelvtanfolyam, amely jól strukturált. Mint a vizsgált eszközök többségét, a Babbelt is nyelvtanárok és oktatáskutatók fejlesztették. A Babbel erőssége, hogy deduktív módon tanítja a nyelvtant, illetve a szókincset is. Összes leckéjét anyanyelvi beszélők szólaltatják meg, hiszen az anyanyelvi beszélő kiejtése, hanglejtése és hétköznapi beszédtempója a legjobb kiindulópont egy idegen nyelv elsajátításához. A Babbel felnőtteknek és írni-olvasni már jól tudó gyerekeknek is ajánlható (lásd 4. ábra).

4. ábra <https://de.babel.com/>

A **Duolingo** bár ingyenes alkalmazás, mivel közösségi fejlesztésű, ez egyben a hátránya is, hiszen szakmailag nagyon vegyes minőségű tananyagot tartalmaz és nem biztosítja a magas szintű elköteleződést és nyelvtanulási eredményt. A Duolingo nem biztosít valós, életszerű kommunikációs gyakorlatokat. A Duolingo a TTS (Text-To-Speech) technológia segítségével alakítja az írott szöveget szóbeli szöveggé. Ez a technológia algoritmusok segítségével utánozza az emberi beszédet, próbálja figyelembe venni a ritmust, a hangszínt és az intonációt is, ehhez az Amazon Polly szövegfelolvasó szolgáltatását használja, amely több tucat nyelven képes beszédfelismerésre, illetve -generálásra. A technológia jelenlegi fejlettsége mellett azonban az eredmény sokkal inkább gépi – robot –, mint természetes emberi hangra hasonlít. A program erősen strukturált lineáris előrehaladást tesz csak lehetővé a tananyagban. (Lásd 5. ábra).

5. ábra Duolingo for School

A nem kifejezetten nyelvtanulási célra fejlesztett digitális eszközök (fórumok és chat, történetmondás, gondolattérkép, hangrögzítő alkalmazások, diktáló- és fordítóprogramok, stb) adta lehetőségek bemutatása a nyelvtanulás területén

A digitális eszközök megjelenése az egyének életének számos területét forradalmasította, és ez alól az idegennyelv-tanulás sem kivétel. A dedikált nyelvtanulási alkalmazásokon és platformokon túl számos, eredetileg más célokra tervezett digitális eszköz is helyet kapott a nyelvtanulásban. Ez az elfejezet a digitális eszközök által kínált lehetőségeket vizsgálja, mint például

a vitaplatformok – fórumok –, a történetmesélő alkalmazások, a gondolattérképező eszközök, a hangrögzítő alkalmazások, a diktálóprogramok és a fordítói szolgáltatások.

A mesterséges intelligencia szerepe a nyelvtanulási alkalmazásokban

A mesterséges intelligencia 2023-ban már nagyban segít optimalizálni a tanulási folyamatot. Ennek elemei a személyre szabott tanulás, a fejlesztő értékelés, a tanulóközpontú és együttműködésen alapuló tanulási formák kialakítása, a nyelvi készségek közül pedig nagy jelentőségű az írásbeli szövegalkotás fejlesztésében, valamint a beszédfelismerésben. A mesterséges intelligencia segíthet a figyelem fókuszálásában is, amennyiben rendszeresen értesítést küld az elvégzendő feladatokról és tájékoztatja a nyelvtanulót, hogy a kitűzött cél felé vezető úton éppen hol tart.

Nyelvtanulási alkalmazások hatása az idegen nyelvtanulás eredményességére

Az idegen nyelvhasználati szokások, tényleges, lexikális nyelvtudás összevetése a hagyományos nyelvtanulás és a nyelvtanulási alkalmazások által kínált lehetőségek kapcsán

A **tanulóközpontú tevékenység- és kompetenciaalapú** megközelítés növeli az idegen nyelv oktatásának **hatékonyságát**, ráadásul a szaktárgyi tudáson, tehát a pragmatikus hasznon túlmutatóan a társadalom fejlődésére is hat. Ebben lehet tehát mind a nyelvtanulók, mind a tanárok számára nagy segítség a digitális eszközök tömege, **amely egyre nagyobb** szerepet tölt be a nyelvtanulás minden fázisában, így a hagyományos osztálytermi oktatásban is. Kutatásunkból is kiderül, hogy a két forma (a **technika segítette tanulás** és a **hagyományos nyelvtanítás**) **szimultán alkalmazása** lehet a legjobb megoldás, hogy a nyelvtanulás hatékonyságát fokozzuk.

Összefoglalás

A kifejezetten nyelvtanulási célra fejlesztett digitális eszközök és applikációk, illetve a közvetetten ilyen célra használható online rendszerek és platformok nem képesek önmagukban kiváltani a hagyományos nyelvoktatást, mivel nem képesek helyettesíteni a nyelvtanár személyét és módszertani tudását még a mesterséges intelligencia segítségével sem. Ugyanakkor bebizonyosodott az is, hogy ezek az eszközök az élményalapú tanulás, a tér és az idő rugalmas kezelése, valamint kényelmi szempontokból az önálló tanulás hatékony segítői, miközben az osztálytermi oktatás során is hatékonyan alkalmazhatók. A digitális eszközök hatékonysága nagymértékben függ a felhasználó által ráfordított időtől és energiától, az előfizetés formájától, de ugyanilyen mértékben a felhasználó belső motivációjától és az önszabályozott tanulásra való képességétől.

Az általunk vizsgált alkalmazások önmagukban nem képesek a felhasználókat eljuttatni olyan nyelvi tudás szintjére, amire a hagyományos oktatási módok segítségével eljuthatnak, a hagyományos formák kiegészítésként viszont már rendkívül hatékonynak bizonyulhatnak. Általánosságban kijelenthető, hogy minél magasabb nyelvi szinten van a nyelvtanuló, annál hatékonyabban tudják a nem kifejezetten nyelvtanulási célra fejlesztett eszközök támogatni a fejlődését viszont az elterjedtebb, szókincsfejlesztést (is) szolgáló alkalmazások inkább alacsonyabb nyelvi szinteken ajánlhatók. Elmondható a vizsgálat alapján, hogy a tanári jelenlét továbbra is szükséges, a tanulás társas esemény kell, hogy legyen.

Mivel a mai tanulók nyitottabb attitűddel közelítenek a digitális tanuláshoz, a hagyományos oktatási formák digitális eszközökkel való kiegészítése lehet a kulcs a megfelelő szintű nyelvtudás eléréséhez. A digitális technológia használatának pedagógiai szempontból legfontosabb előnyei az affektív tényezők, különösen a motiváció növelése, valamint a **szorongás** leküzdése a nyelvi **önbizalom** segítségével, amelyet különösen az immerziós, szorongásmentes környezetet biztosító eszközök biztosíthatnak.

Javaslatok

Javaslatok az egyes digitális eszközök tanulásban történő alkalmazásával kapcsolatban

A Babel a nyelvtanulás különböző aspektusait, többek között a szókincset, a nyelvtant és a társalgást lefedő, strukturált kurzusairól ismert. Rendszeres gyakorlással elvárható, hogy szilárd alapokat szerezzen a nyelvben, és B2-es szintre jusson el.

A Duolingo játékosított nyelvtanulást kínál szókincset, nyelvtant, hallásértést és beszédet lefedő gyakorlatokkal. Jó bevezetést nyújt a nyelvbe, és segíthet az alapszintű megértésben és némi jártasság elérésében kezdő szinten. Önmagában azonban nem elegendő a magasabb szintű nyelvtudás eléréséhez.

A Rosetta Stone az elmélyült tanulásra helyezi a hangsúlyt azáltal, hogy képeket és kifejezéseket mutat be fordítások nélkül. Célja az intuíció és a természetes nyelvi készségek fejlesztése. Következetes használatával várhatóan B2-es szintű nyelvtudást érhet el.

A Memrise a szókincsepítésre összpontosít az időközönkénti ismétlés és a mnemotechnika segítségével. Bár elsősorban a memorizálásban és a szókincsbővítésben segít, az általános nyelvtudás növelése érdekében más nyelvtanulási források kiegészítéseként érdemes használni.

A Busuu interaktív leckéket, nyelvtani gyakorlatokat és írásgyakorlatokat kínál. Lehetőséget biztosít anyanyelvi beszélőkkel való nyelvcsereére is. A nyelvtanuló megfelelő elkötelezettséggel elérheti a B2-es szintű nyelvtudást, és jó kommunikációs készségeket fejleszthet.

A SuperMemo és az Anki olyan időközönkénti ismétlő (SRS) módszert használó szoftverek, amelyek lehetővé teszik, hogy a nyelvtanuló személyre szabott tanulókártyákat készítsen, és optimális időközönként ismétlje őket a hosszú távú megőrzés érdekében. Ezek hatékony eszközök a szókincs memorizálásához és a más forrásokból származó nyelvtanulás megerősítéséhez.

A Slow German németül tanulóknak szánt podcast lassabb tempóban biztosít hanganyagot, így a kezdők könnyebben követhetik és fejleszthetik halláskészségüket. Hasznos forrás lehet a szövegértés és a szókincs ismeretének fejlesztéséhez.